

Handläggare: Anna Ekhagen

Tfn: 08-508 14 159

Till
Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Uppföljning av försöket med medborgarförslag till Enskede-Årsta stadsdelsnämnd 2004-05-01 – 2005-10-31.

Förslag till beslut

1. Utvärderingen läggs till handlingarna.
2. Möjligheten att lämna medborgarförslag till stadsdelsnämnden permanentas.
3. Nya rutiner för medborgarförslag införs från och med 1 februari 2006.

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Möjligheten att lämna medborgarförslag till Enskede-Årsta stadsdelsnämnd har funnits sedan maj 2004. Sammanlagt har 67 förslag inkommit till och med oktober 2005. Majoriteten av förslagen rör frågor om den yttre miljön i stadsdelsområdet. Fem av förslagen har helt eller delvis blivit åtgärdade.

Att så få av förslagen bifallits eller åtgärdats beror till stor del på att förslagen rör frågor som ligger utanför stadsdelsnämndens ansvarsområde. Förvaltningen anser att det har funnits en viss otydlighet i hanteringen av medborgarförslag och föreslår därför att rutinerna utvecklas mot större tydlighet avseende ansvarsfördelning och beslutsformuleringar samt att informationen till förslagsställare och allmänheten förbättras.

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats i staben i samråd med avdelningen för ekonomi och stadsmiljö samt Stockholms stads trafikkontor. Frågan har diskuterats på demokratiberedningens möte den 28 november 2005.

Bakgrund

Sedan den 1 juli 2002 kan kommuner och landsting, genom ett tillägg i kommunallagen, besluta att ge personer som är folkbokförda i kommunen möjlighet att lämna medborgarförslag till fullmäktige. Många kommuner och landsting runt om i Sverige har fattat ett sådant beslut. I Stockholms stad liksom i Göteborgs stad finns också möjlighet att lämna medborgarförslag till de flesta stadsdelsnämnder. En av grundtankarna bakom detta tillägg i kommunallagen är att demokratin bör ha flera vägar öppna för medborgare som vill påverka politiken. Det kan leda till konstruktiva dialoger mellan medborgare och kommunens politiker och tjänstemän och förnya den kommunala demokratin.

Försök med medborgarförslag till Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Ett försök med medborgarförslag till Enskede-Årsta stadsdelsnämnd genomfördes under tiden 1 maj 2004 – 31 oktober 2005. Under denna period inkom sammanlagt 67 medborgarförslag från 59 förslagsställare (se bilaga 1). 34 av förslagsställarna var kvinnor, 21 var män och 4 var föreningar. 70 % av förslagen inkom via förvaltningens webbformulär på Internet eller med e-post.

Vad handlade förslagen om?

35 förslag handlade om gatu- och trafikfrågor, bland annat hastighetsbegränsningar samt upprustning av gångvägar och parkering. 20 förslag handlade om parkfrågor, bland annat upprustning av lekparker, rensning av sly och frågor om Årstafältet. 7 förslag handlade om skola, förskola och fritid, 3 förslag berörde situationen inom kollektivtrafiken, 1 förslag tog upp ungdomars inflytande och 1 förslag var en fråga för ett bostadsbolag.

Hur beslutade nämnden?

25 förslag har gått till förvaltningen för **besvarande**. De vars förslag besvarats har efter att nämnprotokollet justerats fått skriftligt besked om beslutet, en kort information och ofta en hänvisning till person eller webbsida för vidare information. Av förslagen som besvarats har 13 skickats vidare till annan ansvarig nämnd eller huvudman. Drygt hälften av dessa gick till trafikkontoret. Bland de 25 som besvarats finns både förslag som avser åtgärder som redan är under planering eller helt eller delvis redan är åtgärdade samt sådana som i praktiken får avslag genom nämndens beslut att inte utreda frågan vidare. Nämnden tar dock inte klart

ställning till om förslaget ska avslås utan beslutar endast att det ska besvaras utan ytterligare motivering.

42 förslag har gått till förvaltningen för **beredning**, varav 17 är pågående. Förslag som beretts har gått till ansvarig avdelning vid förvaltningen som i sin tur gjort en utredning av frågan och återkommit till ett senare nämndmöte med förslag till beslut. I skrivande stund är det cirka 15 förslag av dem som inkommit under hösten som ännu inte varit uppe i nämnden för slutligt beslut. Förslagsställaren har hållits underrättad om vad som sker och fått nämndens beslut då det justerats samt kopia på tjänsteutlåtandet. Av förslagen som beretts av förvaltningen har 17 skickats vidare till annan ansvarig nämnd eller huvudman. Nästan hälften av dessa gick till trafikkontoret. Att låta förvaltningen bereda frågan är ett sätt för nämnden att få frågan ytterligare belyst innan slutligt beslut. Dock har det sedan sällan fattats något tydligare beslut av nämnden än att förvaltningens tjänsteutlåtande återopas som svar på medborgarförslaget. Endast något enstaka förslag har i detta skede bifallits eller avstyrkts.

Av de förslag nämnden behandlat under försöksperioden har två lett till en åtgärd; reklampelaren på Årsta torg kommer att tas bort samt fler träd kommer att planteras i lekparken där det finns för liten tillgång till skugga. Två förslag är planerade att delvis åtgärdas men inget beslut finns än om genomförande; förvaltningen ser över möjligheten att placera ut en anslagstavla vid Gullmarsplan samt förvaltningen ska kontakta stadsträdgårdsmästaren för en besiktning av träden i skogen vid Fågelkärrskroken, för en bedömning om eventuella åtgärder. Ytterligare ett förslag har genomförts inom ramen för Stadsdelsförnyelsen i Östberga, nämligen upprustning av lekparkerna i Östberga.

Förvaltningen har vid kontakt med trafikkontoret och markkontoret fått klarlagt att medborgarförslag som vidareändas dit tas emot av respektive förvaltning och handläggs där på samma sätt som andra inkomna synpunkter och skrivelser. Ingen särskild handläggningsrutin för medborgarförslag finns.

Enkät till alla förslagsställare

En enkät skickades i mitten av november 2005 ut till 58 förslagsställare. Tre frågor ställdes som man kunde svara ja eller nej på. Det fanns också utrymme för egna kommentarer. 28 svar kom in. Så här ser svaren ut. Enkät med sammanställda svar bifogas (bilaga 2).

Fråga 1

Är du nöjd med hur stadsdelsförvaltningen och stadsdelsnämnden hanterat ditt medborgarförslag?

64 % svarade ja

29 % svarade nej

7 % angav inget svar eller var tveksamma

Fråga 2

Är du nöjd med resultatet av ditt medborgarförslag?

32 % svarade ja

43 % svarade nej

25 % angav inget svar eller var tveksamma

Fråga 3

Är du nöjd med den kontakt du haft med stadsdelsförvaltningen och/eller stadsdelsnämnden?

75 % svarade ja

18 % svarade nej

7 % angav inget svar eller var tveksamma

Av kommentarerna går att utläsa att de flesta är nöjda med den formella hantering och bemötandet vid kontakt med förvaltningen, men det finns också andra värdefulla synpunkter. Till exempel efterlyser en del förslagsställare bättre information om hur ärendegången ser ut och vad som händer med deras förslag. Några har inte kunnat utläsa av det svar de fått vad som beslutats. En stor del av förslagen hamnar inte inom stadsdelsnämndens ansvarsområde utan har skickats vidare till ansvarig nämnd/förvaltning utan åtgärd på stadsdelsnivå. Kommentarna speglar en viss besvikelse över detta.

Uppföljning av medborgarförslag av Örebro universitet

I början av 2004 fick Örebro universitet i uppdrag av Justitiedepartementet att göra en uppföljning kallad "Vardagens konkreta politik – uppföljning av medborgarförslag i fullmäktige". Rapporten studerar medborgarförslag som kommit in till kommuner och landsting under 2003. 2/3 av de undersökta 216 medborgarförslagen ledde varken till bifall eller till avslag. I rapporten konstaterar man att detta ofta beror på att fullmäktige hänvisar till redan pågående planeringsarbete och att förslaget beaktas i det sammanhanget eller att den föreslagna åtgärden redan helt eller delvis är genomförd. En annan förklaring är att en stor del av förslagen tas upp på fel beslutsnivå. Förslagen rör ofta enkla konkreta vardagsfrågor som är delegerade till en nämnd eller en förvaltning. Om kommunfullmäktige eller stadsdelsnämnd fattar beslut i frågan innebär det i praktiken att man drar tillbaka en del av delegationen. Det finns också en risk att sådana

frågor får oproportionerligt stort utrymme på bekostnad av mer långsiktiga principiella frågor. Den här ordningen, konstaterar man, gör att det kan ta onödigt lång tid för förslagsställarna att få ett svar.

Man poängterar i rapporten att till syvende och sist handlar reformens framgång och värde mycket om vad partierna, de förtroendevalda och tjänstemännen gör med medborgarförslagen och hur man förmår ta till sig medborgarinitiativen.

Förvaltningens synpunkter

Möjligheten att lämna förslag, synpunkter och klagomål till nämnd och förvaltning är till för att medborgarna ska kunna ha inflytande över sin vardag, sin närservice och över de eventuella verksamheter man är brukare av. När det gäller att på bästa sätt ta tillvara medborgarnas initiativkraft, idéer och vilja att delta i den demokratiska processen är det viktigt att ställa frågan: vad är det medborgaren, i det här fallet förslagsställaren, vill ha? Av enkäten att döma vill hon ha sitt förslag genomfört snabbt, ibland omedelbart. Hon vill även ha en korrekt och snabb handläggning av sitt förslag samt ett trevligt bemötande. Förvaltning och nämnd bör se till att förslagsställaren får en så bra, tydlig och snabb information som möjligt om möjligheterna att åtgärda förslaget.

Förvaltningen har ett serviceansvar enligt Förvaltningslagen, 4§.

”Varje myndighet skall lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpen skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Frågor från enskilda skall besvaras så snart som möjligt. Om någon enskild av misstag vänder sig till fel myndighet, bör myndigheten hjälpa honom till rätta.”

Beslut på rätt nivå

Några medborgarförslag har rört frågor som är rena förvaltningsfrågor, till exempel önskemål om att rensa sly eller såga ner en gren. Den typen av frågor ska inte anmälas till stadsdelsnämnden utan behandlas inom respektive avdelning på förvaltningen av den som har delegation att fatta beslut och genomföra en eventuell åtgärd.

Frågor som inte omfattas av stadsdelsnämndens ansvarsområde bör endast lämnas till förvaltningen för beredning i de fall nämnden anser frågan särskilt principiellt viktig för stadsdelsområdet.

Under försöksperioden har två beredda ärenden, av 25, lett till åtgärd och två har lett till förslag till åtgärd. Vad gäller övriga 21 beredda förslag

fungerar tjänsteutlåtandet i princip som en fördjupad information om frågan till nämnden och förslagsställaren. Många av de förslag som lämnas till förvaltningen för beredande skulle i stället kunna besvaras på ett bra sätt. Förslagsställaren kan på så sätt få ett snabbare och i de flesta fall lika informativt svar. Svaren föreläggs nämnden för kännedom.

Om en avdelning ansvarar för förslaget från början kan den vara beredd på att förklara omständigheter kring frågan redan då förslaget presenteras under nämndmötet. Förslag lämnas till vidare beredning i de fall nämnden tror att det kan finnas en möjlighet för förvaltningen att vidta åtgärder i enlighet med förslaget.

Nämndens presidium föreslås fatta beslut om den fortsatta handläggningen av tveksamma fall där det inte tydligt framkommer vem som bär ansvar för frågan.

Beslutsformuleringar

För att handläggningen på förvaltningen ska gå snabbt och leda till en fullgod information till förslagsställaren är behovet stort av en tydligare formulering i nämndprotokollet. Det är viktigt att förslagsställaren kan utläsa någonting om nämndens inställning till förslaget i beslutsformuleringen.

I skriften ”Kort och koncist” som är stadens handbok för tjänsteutlåtanden, står angående formulering av förslag till beslut: ”*Förslaget bör vara så tydligt att det går att verkställa beslutet med ledning av förslaget. Läsaren ska inte behöva läsa hela tjänsteutlåtandet för att förstå vad förslaget innebär.*”

Några ordalydelser ur ”Kort och koncist”:

Besvara

I stället för att besvara t.ex. en motion kan förvaltningen ofta redan i beslutsförslaget ange om den anser att förslaget/förslagen bör eller inte bör genomföras, om det pågår en utredning någon annanstans o.s.v.

Bifalla och avslå

Orden används när nämnden beslutar i frågan. T.ex. stadsdelsnämnden beslutar att bifalla ett förslag i en skrivelse till nämnden om att köpa flera barnböcker till biblioteket.

Tillstyrka och avstyrka

Orden används när det är någon annan som beslutar. T.ex. stadsdelsnämnden tillstyrker ett förslag i en motion som remitterats till

stadsdelsnämnden för yttrande där fullmäktige slutligen fattar beslut i frågan.

Exempel på beslutsformuleringar från andra stadsdelsnämnder

Hantering av medborgarförslag ser olika ut i Stockholms olika stadsdelsnämnder. Alla stadsdelsnämnder använder heller inte begreppet medborgarförslag. Här är några förslag på beslutsformuleringar.

- Stadsdelsnämnden beslutar att överlämna förslaget till Trafikkontoret med begäran att kontoret besvarar förslagsställaren.
- Stadsdelsnämnden översänder förslaget med tillstyrkan till Idrottsnämnden.
- Stadsdelsnämnden beslutar att medborgarförslag nr 1 (dnr 019-385/05) överlämnas till närpolisen för övervägande av förstärkning av bevakning av kv. Varmvattnet.
- Stadsdelsnämnden uppdrar till förvaltningen att svara förslagsställaren att förvaltningen kommer att inventera lokaler och ytor som kan vara tänkbara för skateboardåkning samt beakta förslaget i arbetet med budget 2006. Vid ev. konkreta förslag bör samråd ske med förslagsställaren kring önskemålen.
- Stadsdelsnämnden beslutade att ordföranden besvarar skrivelsen.

Sammantaget kan sägas att det finns ett behov av större tydlighet i hanteringen av medborgarförslag (se bilaga 3). Förvaltningen föreslår därför följande:

- Beslut ska fattas på den nivå i organisationen som har delegation att göra det.
- I beslutsformuleringen ska det tydligt framgå vad nämnden eller förvaltningen anser om förslaget; bifall, avslag eller annan motivering.
- Svarebrevet som går till förslagsställaren från förvaltningen efter nämndens eller förvaltningens beslut ska innehålla tydlig och adekvat information om frågan samt upplysning om var det kan finnas ytterligare information.
- Den information om medborgarförslag som förvaltningen lämnar till medborgarna på Internet och på informationsfoldrar och blanketter ska göras om så att det tydligt framgår vilka förslag stadsdelsnämnden har rätt fatta beslut om.

Bilaga 1: Sammanställning av medborgarförslag inkomna 040501-051031.

Bilaga 2: Svar på enkät till förslagsställare november 2005

Bilaga 3: Ny rutin för hantering av medborgarförslag